F 5·113
3

9(47.922)"1917-1920"

საქართველოს ეროვნულ საბჭოს

პირველი სხდომა.

კვირა. მაისის 26 1918 წ. ტფილისი. სასახლე.

კრებას დაესწრო 42 წევრი და 36 კანდიდატი.

ლოჟებში და ქანდარებზედ აუარებელი საზოგადოებაა: სხვა და სხვა ერთა წარმომადგენელნი. სხვათაშორის იმყოფება გერმანეთის ჯარის უფროსი აფიცერი **გრაფი შულენბურგი**. გერმანელ აფიცერთა თანხლებით.

ლოჟაშია აგრეთვე ტფილისის მიტროპოლიტი ლეონიდე სამღვდელო ამალითურთ და ქართველი მხედრობა.

სასახლის წინა მოედანი და ახლო მახლო ქუჩები ხალხით არის გაჭედილი.

სასახლის ბანზე ამართულია საქართველოს ეროვნული დროშა.

F 5-113/3

ეროვნული
ბიბლიოთეკა

საქართველოს ეროვნულ საბჭოს

პირველი სხდომა.

თავმჯდომარეობს ეროვნულ საბჭოს აღმასრულებელ კომიტეტის თავმჯდომარე **ნოე ჟორდანია.**

პრეზიდიუმში არიან: **გიორგი ლასხიშვილი.**
გრიგოლ ვეშაპელი.
პავლე საყვარელიძე.

მდივნად არის ეროვნულ საბჭოს მდივანი **ილია ზურაბიშვილი.**

კრება ნაშუადღევის 4 საათსა და 50 წუთზე იწყება.

კრების გახსნა.

თავმჯდომარე. საქართველოს ეროვნულ საბჭოს სხდომას გახსნილად ვაცხადებ.

ნოე ჟორდანიას სიტყვა.

მოქალაქენო! დღეს თქვენ აქ მოწმე იყავით ერთი ისტორიულის და ამავე დროს ტრაგიკულ აქტისა. ამ დარბაზში მოკვდა ერთი სახელმწიფო და აი ახლა, ამავე დარბაზში, ეყრება საფუძველი მეორე სახელმწიფოს.

ამ ორ სახელმწიფოთა შორის, რომელთაგანაც ერთი მოკვდა და მეორე იბადება, შეუძლებელია ყოფილიყო ინტერესთა წინააღმდეგობა.

და თუ ოდესმე პირველი აღსდეგება მკვდრეთით, დარწმუნებული უნდა ვიყოთ, მათ შორის მუდამ იქნება ინტერესთა თანხმობა (ტაში).

საქართველოს ახალი სახელმწიფო, რომელიც დღეს არსდება, არ იქნება მიმართული არც ერთის ხალხისა, არც ერთის სახელმწიფოს წინააღმდეგ.

მისი მიზანია დღევანდელ ისტორიულ ქარტეხილისგან დაიფაროს თავისი თავი.

და როცა ამას მოახერხებს იგი დაეხმარება სხვებსაც, ვინც ჩვენ ქვეყანასთან ერთად ჩავარდა დიდ განსაცდელში! (ტაში).

თქვენ კარგად იცით, საქართველო ჩვეულია ბრძოლას თავისი

არსებობის დასაცავად. ის საუკუნოებით იბრძოდა, რათა თვისი სულიერი ვინაობა, ნაციონალური ორგანიზმი და ტერიტორია შეენარჩუნებინა. მაგრამ იგი იბრძოდა მხოლოდ თავის დასაცავად და არ ებრძოდა სხვის არსებობას.

ამასთანავე იგი იბრძოდა არა მარტო ქართველთათვის, არამედ იმ ერებისათვისაც, რომელნიც მოსახლეობდენ მის სახელმწიფოებრივ ფარგლებში; მეტსაც ვიტყვი, — ის იბრძოდა თვის ფარგლების გარეშეც, აგრეთვე სხვების დასაცავად.

ეს დიდი ისტორიული მაგალითი ცხოველმყოფელ ანდერძათ დარჩა ქართველ ხალხს და ეს სრული გარანტიაა იმისა, რომ დღევანდელ ქართველ ერს შერჩენილი აქვს მისი ძირითადი ისტორიული მიდრეკილება — შეუხამოს ხოლმე თვისი ინტერესი სხვა ერთა ინტერესებს.

სწორედ ამიტომ არც ერთი ერი — ჩვენს ქვეყანაში მცხოვრები, თუ ჩვენს სახელმწიფოს გარეშე მყოფი, არ უნდა განიცდიდეს ჩვენ გამო რაიმე აღელვებას, სულიერ მტკივნეულობას და წყენას.

და განა დღეს სეიმში არ განაცხადეს, სხვა და სხვა ორატორებმა, რომ არ არის ისეთი ერი, რომელიც ცუდათ იხსენიებდეს ქართველ ერს?!

ეს არის იმის თავდები, რომ ახალი სახელმწიფო, ახალი მთავრობა სავსეებით გაამართლებს ამ იმედებს.

ჩვენ გვსურს ვიქონიოთ მეგობრული ურთიერთობა ჩვენს გარეშე და ჩვენს შორის მყოფ ერებთან.

ჩვენ მივაქცევთ განსაკუთრებულ ყურადღებას იმ ერის დიდ ტრაგედიას, რომლის ერთი ნაწილი ჩვენს ტერიტორიაზე სცხოვრობს, ხოლო მეორე ნაწილი ჩვენს გარეშე. ეს არის სომხობა.

ძველს ანდერძს დღევანდელი ქართველობა გაიხსენებს და სომხის ერი იმავე მფარველობას ჰპოვებს ჩვენში, რომელსაც ჰპოვებდა იგი ქართველ მეფეთა შორის! (ხანგრძლივი ტაში).

ჩვენ გვსურს კეთილგანწყობილებაში ვიყოთ ამიერ კავკასიის მოსახლეობის დიდ უმრავლესობასთან, მუსულმანებთან. ჩვენ გვინდა, რომ მათ მოგვბაძონ. დაიარსონ ასეთივე სახელმწიფო და შეერთების ხელი გამოგვიწოდონ (მხურვალე ტაში).

ამასთანავე ეს დამოკიდებულება ჩვენს გარშემო მყოფ ერებისა იქნება უფრო მკვიდრი საფუძველი, რომელიც გაამაგრებს ჩვენს ნორჩ სახელმწიფოს და აგრეთვე ამ ერებსაც და საშუალებას მოუსპობს ჩვენს საერთო მოქიშპეთ წიხლი ჩაგვცენ და დაგვანგრიონ. ჩვენს სახელმწიფო

ეროვნული ბიბლიოთეკა

ფარგლებში მოსახელეობს სხვა და სხვა ერთა უმცირესობა. ვაცხადებთ, რომ ეროვნული უმცირესობანი იქნებიან ისევე უფლებამოსილნი, როგორც იქნება ჩვენი სახელმწიფოს ეროვნული უმრავლესობა—ქართველობა.

ეს ერნი,—შეერთებულნი ერთის დროშის ქვეშ, შეჰკრავენ კავშირს იმ ერებთან, რომელნიც ჩვენი ქვეყნის ფარგლების გარეშე იმყოფებიან,—და ამით წარმოიშვება ის სახელმწიფოებრივი კავშირი, რომელიც აღადგენს აქ, ჩვენს წინაშე, დაღუპულს სახელმწიფოს.

ეს სახელმწიფო იქნება კავკასიის კონფედერატიული კავშირი. (ხანგრძლივი ტაში მთელს დარბაზში.)

ამ რიგად ჩვენი სავალი გზა, ჩვენი იდეალი უნდა იყოს ამ კავშირის შედგენა. ეს კავშირი იქნება ის სახელმწიფოებრივი ორგანიზმი—სახელმწიფოთა კავშირი,—რომელიც საერთო ძალ-ღონე შეკრებილი, მთლიანი წარდგება გარეშე მტერის წინაშე და დაიცავს თავის თავს. (ტაში.)

აი მაშინ შეიძლება აღსრულდეს ის, რაც სეიმმა ვერ შექმნა.

და ის, ვინც ახლა შეუგნებლად მიდის ამიერკავკასიის ფარგლების გარეშე—შესაძლებელია კვალად მობრუნდეს და საერთო დროშის ქვეშ დადგეს.

ამით დამყარდება ამიერკავკასიის ერთობა და აქ მოსახლე ერების ძლიერება (ხანგრძლივი ტაში და ოვაციები).

ეხლა მომეცით ნება გადავიდეთ იმ საგანზე, რომლისთვისაც ჩვენ აქ შევიკრიბენით.

ჩვენ უკვე გვაქვს შემუშავებული აქტი საქართველოს დამოუკიდებლობისა, რომელიც ახლა იქნება წაკითხული.

საქართველოს დამოუკიდებლობის აქტი.

(**ნოე ჟორდანია** ნაშუადღევის 5 საათსა და 10 წუთზე კითხულობს დამოუკიდებლობის შემდეგ აქტს).

,,ძრავალ საუკუნეთა განმავლობაში საქართველო არსებობდა, როგორც დამოუკიდებელი და თავისუფალი სახელმწიფო.

მეთვრამეტე საუკუნის დასასრულს ეოველ მხრით მტრი-

ეროვნული ბიბლიოთეკა

საგან შეკიწროებული საქართველო თავის ნებით შეუერთდა რუსეთს იმ პირობით, რომ რუსეთი ვალდებული იყო საქართველო გარეშე მტრისაგან დაეცვა.

რუსეთის დიდის რევოლიუციის მსვლელობამ რუსეთში ისეთი შინაგანი წყობილება შეჰქმნა, რომ მთელი საომარი ფრონტი სრულიად დაიშალა და რუსეთის ჯარმაც დაუტოვა ამიერკავკასია.

დარჩნენ რა თავის ძალღონის ამარად, საქართველომ და მასთან ერთად ამიერკავკასიამ თვით იდვეს თავს საკუთარი საქმეების გაძღოლა და პატრონობა და შესაფერი ორგანოებიც შეჰქნეს; მაგრამ გარეშე ძალთა ზედგავლენით ამიერკავკასიის ერთა შემაერთებელი კავშირი დაირღვა და მით ამიერკავკასიის პოლიტიკური მთლიანობაც დაიშალა.

ქართველი ერის ღღევანდელი მდგომარეობა აუცილებლად მოითხოვს, რომ საქართველომ საკუთარი სახელმწიფოებრივი ორგანიზაცია შეჰქმნას, მისი საშუალებით გარეშე ძალის მიერ დაპყრობისაგან თავი გადაირჩინოს და დამოუკიდებელ განვითარების მტკიცე საფუძველი აგოს.

ამისდა თანახმად საქართველოს ეროვნული საბჭო, 1917 წლის ნოემბერს არჩეული, საქართველოს ეროვნულ ერილობის მიერ, ა ც ხ ა დ ე ბ ს:

1. ამიერიდან საქართველოს სალხი სუვერენულ უფლებათა მატარებელია და საქართველო სრულუფლებოვანი დამოუკიდებელი სახელმწიფოა.

2. დამოუკიდებელ საქართველოს პოლიტიკური ფორმა — დემოკრატიული რესპუბლიკაა.

3. საერთაშორისო ომიანობაში საქართველო მუდმივი ნეიტრალური სახელმწიფოა.

4. საქართველოს დემოკრატიულ რესპუბლიკას სურს საერთაშორისო ურთიერთობის ყველა წევრთან კეთილმეზობლური განწყობილება დაამყაროს, განსაკუთრებით კი მოსაზღვრე სახელმწიფოებთან და ერებთან.

5. საქართველოს დემოკრატიული რესპუბლიკა თავის საზღვრებში თანასწორად უზრუნველყოფს ყველა მოქალაქის სამოქალაქო და პოლიტიკურ უფლებებს განურჩევლად ეროვნებისა, სარწმუნოებისა, სოციალურ მდგომარეობისა და სქესისა.

6. საქართველოს დემოკრატიული რესპუბლიკა განვითარების თავისუფალ ასპარეზს გაუხსნის მის ტერიტორიაზე მოსახლე ყველა ერს.

7. დამფუძნებელ კრების მოწვევამდე მთელის საქართველოს მართვა-გამგეობის საქმეს უძღვება ეროვნული საბჭო, რომელიც შევსებული იქნება ეროვნულ უმცირესობათა წარმომადგენლობით, და დროებითი მთავრობა პასუხისმგებელია საბჭოს წინაშე.

აქტის წაკითხვა აივანზე.

(მყუდროების დამყარების შემდეგ თავმჯდომარის წინადადებით ეროვნულ საბჭოს მდივანი **ილია ზურაბიშვილი** სასახლის აივანზე გადის და იქიდან უკითხავს თავმოყრილ ხალხს დამოუკიდებლობის აქტს. აივანზე აქტის კითხვის დროს საპატიო დარაჯთა რაზმი სდგას ორის ეროვნულ დროშით.

აქტის თითოეული დებულება ხალხში დიდს ენტუზიაზმს იწვევს. ვაშას ძახილი, ტაში და ოვაციები განუწყვეტელია).

რუსული თარგმანის წაკითხვა.

(ამავე დროს კრების დარბაზში, თავმჯდომარის ამხანაგი **გრიგოლ ვეშაპელი**, თავმჯდომარის წინადადებით, კითხულობს აქტის რუსულ თარგმანს, რასაც მოჰყვება იგივე ტაში და ოვაციები.)

ეროვნული ბიბლიოთეკა

აქტის მიღება და დამტკიცება.

თავმჯდომარე. თანახმა ხართ მიიღოთ საქართველოს დამოუკიდებლობის აქტი თუ არა? გთხოვთ აწიოთ ხელი. ვინაა წინააღმდეგი? არავინ. თავი ვინ შეიკავა? არავინ. საქართველოს დამოუკიდებლობის აქტი ერთხმად იქმნა მიღებული. (ხანგრძლივი ტაში. ისმის ხმები: გაუმარჯოს საქართველოს! გაუმარჯოს!).

ვთხოვ საბჭოს ყველა წევრებს, რომ კრების შემდეგ მოვიდნენ აქ და აქტს ხელი მოაწერონ.

დროებითი მთავრობის შემადგენლობა.

თავმჯდომარე. ეხლა ნება მიბოძეთ გამოვაცხადო ჩვენის დროებითი მთავრობის შემადგენლობა, რომელიც შედგენილია აღმასრულებელ კომიტეტის მიერ, ფრაქციების წარმომადგენლებთან შეთანხმებით.

1. მთავრობის თავმჯდომარე და შინაგან საქმეთა მინისტრი **ნოე რამიშვილი.**
2. საგარეო საქმეთა მინისტრი **აკაკი ჩხენკელი.**
3. სამხედრო მინისტრი **გრიგოლ გიორგაძე.**
4. ფინანსთა და ვაჭრობა მრეწველობის მინისტრი **გიორგი ჟურული.**
5. განათლების მინისტრი **გიორგი ლასხიშვილი.**
6. მიწადმოქმედებისა და შრომის მინისტრი **ნოე ხომერიკი.**
7. იუსტიციის მინისტრი **შალვა მესხიშვილი.**
8. გზათა მინისტრი **ივანე ლორთქიფანიძე.**

(ყველა ზემო აღნიშნულ პირთ კრება და დამსწრე საზოგადოება ტაშით და ოვაციებით ეგებება. აკაკი ჩხენკელის გარდა, რომელიც საზავო დელეგაციაში იმყოფება, ყველა დანარჩენნი დარბაზში არიან. მინისტრები მთავრობის ადგილს იჭერენ.)

მთავრობის დამტკიცება.

(**თავმჯდომარის** შეკითხვაზე კრება ერთხმათ ამტკიცებს ზემოდ დასახელებულ პირთა მთავრობათ არჩევას).

არსებულ კანონების დადასტურება.

თავმჯდომარე. ახლა საჭიროა, ვიდრე ჩვენ შეუდგებით კანონე-

ბის გამოცემის მუშაობას, ძალაში დარჩეს ყველა ის კანონი, რომელიც დღემდე არსებობს და საქართველოში მოქმედობს, სხვათა შორის სეიმის დადგენილებანიც.

(კრება ერთხმად იღებს ამ წინადადებას.)

ფინანსები.

თავმჯდომარე. ამის გარდა, ჩვენ უნდა მივიღოთ წინადადება ფინანსების შესახებ. ვინაიდან საფინანსო საქმე მეტის მეტად რთულია საჭიროა დროებით დარჩეს ძველი წესი ფულის ბეჭვდისა, სანამ ჩვენი საკუთარი სახელმწიფოებრივი ფულის სისტემა შემუშავდება; ე. ი. ამიერ კავკასიის ფულის საერთო სისტემა იქნება, მუსულმანებთან და სომხებთან შეთანხმებით.

გიორგი გვაზავა. (ადგილიდან) ეგ საკითხი გადაიდოს!

თავმჯდომარე. გადადება შეუძლებელია. ფული ყოველ წამ საჭიროა და ჩვენ კი ფულის სისტემას სასწრაფოდ ვერ შევქმნით.

ამასვე თხოულობს მთავრობა.

(კრება ერთხმად იღებს თავმჯდომარის წინადადებას. ფინანსიურ საქმის შესახებ. ე. ი. დროებით დარჩეს ძველი წესი ფულის სისტემის)

სამანდატო კომისია.

თავმჯდომარე. ეგრეთვე საჭიროა ჩვენს შემდეგ კრებას კანონებრივი ხასიათი მივცეთ. გამოვარკვიოთ ვინ არის წევრი და ვინ კანდიდატი. ამისთვის უნდა ავირჩიოთ სამანდატო კომისია, რომელიც შემდეგ სხდომისთვის წარმოგვიდგენს მოხსენებას. გთხოვთ დაასახელოთ ასახელებენ:

1. თევდორე კიკვაძეს.
2. რაჟდენ არსენიძეს.
3. შალვა მიქელაძეს.
4. იასონ ლორთქიფანიძეს.
5. გიზო ანჯაფარიძეს.
6. კალენიკ ქავთარაძეს.
7. გიორგი გვაზავას. კრება ერთხმად ამტკიცებს ამ შემადგენლობას.

თავმჯდომარე. დღევანდელი წესრიგი დასრულებულია. ამ დღეებში ჩვენი მთავრობა წარმოუდგენს საბჭოს დეკლარაციას.

ეროვნული ბიბლიოთეკა

მისალმებანი.

თავმჯდომარე. ახლა ჩვენ უნდა გადავიდეთ კრების საგნის მეორე მხარეზე. აქ იმყოფებიან ერთა წარმომადგენლები, რომელთაც განაცხადეს სურვილი მიესალმონ საბჭოს საქართველოს დამოუკიდებლობის გამოცხადების გამო.

მაჰმადიანთა წარმომადგენლის ფატ-ალი-ხანი ხოილის სიტყვა.

მაჰმადიანთა ცენტრალ კომიტეტის სახელით მოგილოცავთ, დამოუკიდებელ საქარუველოს მოქალაქენო, თქვენს დღევანდელ ბედნიერებას.

100 წელზე მეტია რაც საქართველო იბრძოდა თვის დამოუკიდებლობისათვისაც და აი დღეს აგისრულდათ ის ნატვრა, რომელიც ჩამარხული იყო ყოველ ქართველ მამულიშვილის გულში.

ამიერკავკასიის ერები ცდილობდნენ, რომ შეემქნათ ერთი მთლიანი სახელმწიფო, მაგრამ დრევანდელ პირობებში ჩვენ ეს ვერ შევძელით.

ეხლა ჩვენ ვშორდებით ერთმანეთს, რომ შემდეგში უფრო მტკიცედ შევკავშირდეთ, ჩვენი განშორება არ იქნება ხანგრძლივი. უკვე ახლოა ის დღე, როდესაც ჩვენ სახელმწიფოებრივ ცხოვრების ერთი მიმდინარეობა მიეცემა.

ჩვენ ვგრძნობდით განშორების აუცილებლობას, მაგრამ ისიც გვწამს, რომ მალე ისევ შევკავშირდებით.

ნება მომეცით, ერთხელ კიდევ მოგილოცოთ ამიერკავკასიის ყველა მაჰმადიანის სახელით: გაუმარჯოს დამოუკიდებელ საქართველოს! (ტაში).

ადგილობრივ პოლონელთა წარმომადგენლის სიტყვა.

(თარგმნილია რუსულით.)

ჩვენ პოლონეთის შვილები მივესალმებით მებრძოლ საქართველოს თავისუფალ შვილებს და უსურვებთ ყოველივე სიკეთეს.

გაუმარჯოს საქართველოს!

ეროვნული ბიბლიოთეკა

ოსების წარმომადგენლის სიტყვა.

გიორგი გაგლოევი. ამხანაგებო და მოქალაქენო!

ამ ტრიბუნაზე მე განვიცდი იმავე გრძნობას, რომელსაც განიცდით თქვენ. ეს გასაგებიც არის. მე ვარ წარმომადგენელი არა მარტო ოსების, არამედ საქართველოს ეროვნულ საბჭოს წევრიც. თვით ეს ფაქტი ამტკიცებს, რომ ამ ორ ერის შორის არის ისეთი რამ კავშირი, რომელიც აერთებთ მათ. ჩვენ გვწამს, რომ საქართველოს დემოკრატია თავის დროშას დაბლა არ დაუშვებს. საქართველოს დემოკრატიასთან ერთად ამ დროშის ქვეშ ივლის ჩვენი დემოკრატიაც.

ამ იმედებით აღჭურვილი მივესალმები ამ კრებას. იმედია საქართველო აიცდენს იმ განსაცდელს, რომელიც მას მოელის გარეშე მტრისაგან.

ქართველ მაჰმადიანთა წარმომადგენლის სიტყვა.

ჰაიდარ ბეგ აბაშიძე. ძვირფასო ძმანო! დღეს თქვენი მოძმე ქართველი მაჰმადიანები გილოცავთ საქართველოს განთავისუფლებას. გილოცავთ მრავალტანჯულ საქართველოს დამოუკიდებლობას!

ჩვენი გული ნაღვლით ივსება, როდესაც ვიგონებთ, რომ სამაჰმადიანო საქართველო დღეს თქვენთან არ არის.

მაგრამ მე იმედი მაქვს, რომ სამაჰმადიანო საქართველო დღეს თუ არა ხვალ ჭირშიც და ლხინში თქვენთან იქნება.

მაშ გაუმარჯოს დღეს ამ საქართველოს, შემდეგ კი ეროვნულ ტერიტორიალურად შეკავშირებულ საქართველოს!

გერმანიის რწმუნებულის კაიზერის სიტყვა.

(თარგმნა გერმანულით **გერონტი ქიქოძემ**).

თუმცა მე ჩემი მთავრობისაგან არ მაქვს ოფიციალური დავალება, მაგრამ მე პირადად მოგილოცავთ დამოუკიდებლობის დამყარებას და უსურვებ ახლად დაარსებულ სახელმწიფოს ყოველივე სიკეთეს და წარმატებას!

ამიერკავკასიის გერმანელთა წარმომადგენელი.

ფრიკი. (თარგმნა გერმანულით **გერონტი ქიქოძემ**) ულოცავს კრებას საქართველოს დამოუკიდებლობის გამოცხადებას. გამოსთქვამს

ეროვნული ბიბლიოთეკა

ურვილს, რომ საქართველო აღსდგეს ნანგრევებიდან, განახლდეს, როგორც ფენიქსი (ფასკუნჯი) და ბოლოს ერთ ტაძარში გამოსჭედოს თავის ბედი.

გაუმარჯოს საქართველოს რესპუბლიკას!

კრების დახურვა.

თავმჯდომარე. კრების სახელით მადლობას უცხადებ მათ, ვინც ვენ მოგვილოცა და კრებას ვხურავ.

კრება საღამოს 5 საათსა და 55 წუთზე იხურება.

52/162

[illegible]

ეროვნული
ბიბლიოთეკა